

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

сфері життєдіяльності «Я сам» // *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне : РДГУ. 2007. Вип. 36. С. 188.

3. Торопова І. Ідея народності у вихованні: за творами К. Д. Ушинського *Рідна школа*. 2004. №3. С. 66-69.

4. Феноменологія морального розвитку особистості : детермінація, механізми, генезис: Монографія / Під ред. Р. В. Павелкова, Н. В. Корчакової. – Рівне : Волинські обереги, 2009. – 368с.

УДК [159.922.73 : 159.923.2] : 82

ХУДОЖНІ ТЕКСТИ В ПІЗНАВАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

Синяк О., здобувач ОС «магістр» спеціальності 016 «Спеціальна освіта», 5 курс, РДГУ

Науковий керівник: к. пед. н., доцент, професор Ніколайчук Г. І.

Постановка проблеми. Дошкільна пора – це особливий період у житті кожної людини. Саме у дитинстві відбувається процес формування особистості, розвитку її мислення, пам'яті, набуття першого морального та естетичного досвіду. Тому не випадково все те, що закладається в дитинстві, що впливає на почуття дитини, на підсвідомому рівні супроводжує людину впродовж усього її життя.

У ранньому віці дитина зустрічається з художніми текстами, які починають відігравати надзвичайно важливу виховну, пізнавальну та розвивальну роль у становленні особистості дошкільника. Результатом залучення дитини до читання книжок є облагородження її серця, удосконалення розуму; розвиток емоційної та пізнавальної сфери. Крім того, книжка допомагає дитині оволодіти мовленням – ключем до пізнання оточуючого світу.

Художня література традиційно розглядається важливим засобом виховного впливу на особистість дитини-дошкільника. І це не випадково, оскільки її вважають скарбницею культури, джерелом реальних знань та сильних вражень, ознайомлення з незвичним, фантастичним. Сучасні дослідження відносять книжку і читання до агентів соціалізації, оскільки за допомогою читання людина «входить у культуру», розуміє, які події можуть з нею відбутися і як можна вийти з певної життєвої ситуації.

Але в останні роки спостерігається падіння інтересу до книжки, до читання загалом, втрачається усвідомлення пріоритетної ролі книжки в людському житті. Знижується роль сім'ї у залученні дитини до читання. Сьогодні дорослих все більше цікавлять комп'ютерні технології, а читання для дітей і самими дітьми замінюється переглядом телепередач.

Саме тому в суспільстві гостро постає проблема літературної освіти дітей, формування в них умінь повноцінної читацької діяльності, а звідси і проблема готовності дошкільних навчальних закладів, родини, батьків і вихователів до роботи з дитячою книжкою, до розвитку в дітей стійкого інтересу до літератури, читання, формування в них початкових уявлень про роль книжки в житті людини і потреби жити з книжкою, спілкуватися з нею.

Мета статті – показати місце дошкільного навчального закладу у процесі формування майбутнього читача та визначити умови, що сприятимуть ефективному формуванню в дітей правильного розуміння художніх текстів, вихованню в них стійкого інтересу до книжки, до літературного читання та пізнання світу через художній текст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Казки та оповідання сприяють розвитку естетичного сприйняття світу, збагачують лексичний запас дитини дошкільного віку, виховують моральні цінності у дитини сприяють розвитку мовленнєвого етикету.

Основні організаційно-педагогічні умови формування мовленнєвого етикету дітей старшого дошкільного віку:

1. Використання казки як засобу формування мовленнєвого етикету дітей старшого дошкільного віку.

2. Читання оповідань з метою збагачення мовленнєвого етикету в дітей старшого дошкільного віку.

3. Залучення старших дошкільників до драматизації та інсценізації змісту художніх творів [4, с.161-162].

Художні тексти відіграють першорядну роль у збагаченні словника дитини дошкільного віку. З казок діти черпають образні доречні вислови, з оповідань – точні ознаки, характеристики. Проілюструємо сказане прикладами:

1. Народні казки: «Диво-грушка»: «Жив на світі один бідний чоловік. Тільки й багатства у нього, що й дітки».

2. Оповідання: оповідання В. Сухомлинського «На кладці», «Через річку кладка. Така вузенька, що тільки один може перейти, а двом – тісно. І розминутися ніяк», «Муха і кіт», «Сидить наш кіт на вікні, гріється на сонечку. Заплющив очі й дрімає. Солодко так дрімає аж мурчить».

Літературний твір виступає перед дитиною в єдності змісту і художньої форми. Сприймання літературного твору буде повноцінним тільки за умови, якщо дошкільник до нього підготовлений. Для цього потрібно звертати увагу не тільки на зміст, а й на виразні засоби таких жанрів, як казка, оповідання. Поступово в дітей виробляється вибіркове ставлення до літературних творів, формується художній смак.

Проблема сприймання літературних творів різних жанрів дошкільниками складна та багатоаспектна. Дитина проходить довгий шлях від наївної участі в зображуваних подіях до більш складних форм естетичного сприйняття. На основі аналізу літературного твору в єдності його змісту й художньої форми, а також в активному освоєнні засобів художньої виразності, діти оволодівають здібністю передавати в образному слові певний зміст. Лексична робота, спрямована на розуміння смислового багатства слова, допомагає дошкільникам знаходити точне слово у побудові висловлювання, а доречність вживання слова підкреслює його образність.

Отже, робота над смисловою стороною слова висувається на перше місце, оскільки саме семантичний відбір слів відповідно до контексту й мовленнєвої ситуації (розкриття значення слова, використання синонімів та антонімів) суттєво впливає на усвідомлення явищ мови й мовлення дітей дошкільного віку. Варто частіше під час читання літературних творів, переказів, розповідей, літературно-мовних ігор вдаватися до прийомів введення слова через виділення його з мовленнєвого потоку, пояснення значення за допомогою : малюнка, демонстрації предмета; добору синонімів, антонімів; елементарного аналізу словотворення. Переважну частину лексики дітей дошкільного віку становлять іменники, прикметники, числівники, дієслова [3, с.22]. Незрозумілі слова можна пояснити і безпосередньо перед читанням. Так, перед читанням казки Андерсена «Дюймовочка» вихователька повідомляє: «Я прочитаю вам казку про малесеньку дівчинку, яку звать Дюймовочка». У прозових творах, якщо до незнайомого слова легко дібрати синонім або пояснююче слово, незрозумілі слова пояснюють у ході читання [2, с.85]. Значні труднощі дошкільники відчувають під час засвоєння числівників, найбільш абстрактної частини лексики. Важливу роль відіграє збагачення мовлення дітей словами, що позначають якості, властивості, приналежність предметів, елементарні поняття. Перехід до опанування узагальнюючих слів (родинних понять) можливий лише за умови, коли дитина накопичила достатній запас конкретних вражень про окремі предмети та відповідні словесні позначення [1, с.46].

Ознайомлення з художнім словом посідає важливе місце серед інших джерел лексичного розвитку таких, як: спостереження за навколишнім (природою, суспільною та трудовою діяльністю людей, навчальною й ігровою діяльністю дітей); спілкування з дорослими та дітьми (бесіди, розказування, сумісна робота); вивчення граматики, що супроводжується спеціальними орфоепічними, граматичними, орфографічними, стилістичними вправами; спеціальні мовленнєві вправи, пов'язані з аналізом мови твору, переказом, словесною творчістю [11, с.48].

Висновки. Прозові твори художньої літератури суттєво впливають на збагачення лексичного запасу дошкільників, покращують вивчення граматики, сприяють розвитку зв'язного мовлення, виховують моральні якості, розвивають пам'ять та фантазію і при цьому важливим є врахування як індивідуальних вікових особливостей дітей дошкільного

віку, так і доцільність добору певних методичних прийомів, впливу того чи іншого жанру прозової літератури (казка, оповідання, п'єса) на різні аспекти психологічного розвитку.

Розуміння літературного твору буде повноцінним тільки тоді, коли дошкільник буде до нього підготовлений. Особливо важливим для правильного розуміння художніх прозових творів є пояснення незрозумілих для вихованців слів.

Список використаної літератури

1. Горбунова Н.В. Художнє слово як засіб розвитку словника дошкільників. *Наука і освіта*. №10.2014. С.45-50.
2. Іщенко Л.В. Навчання дітей дошкільного віку рідної мови. Умань: ПП «Жовтий». 2013. – 138 с.
3. Павлушенко Н.М., Варченко А. Дидактичні особливості вивчення художніх творів у закладах дошкільної освіти. *Дошкільна і початкова освіта: реалії та перспективи: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25–26 квітня 2018 року, м. Суми*. Суми : ФОП Цьома С. П., 2018. С. 22–25.
4. Савченко С.С. Вивчення стану проблеми формування мовленнєвого етикету дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури. *Збірник наукових статей студентів спеціальності «Дошкільна освіта»*. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя. 2014. С.161-166
5. Шаблюєва Т. М. Виховання і навчання через казку. *Дошкільна педагогіка*. №5. 2012. С. 12-17.

УДК361.61

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФРУСТРАЦІЇ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТЕЙ Сосонюк О., здобувач ОС «бакалавр» спеціальності 053 «Психологія» 3 курс, РДГУ

Науковий керівник: канд. психол. наук, доцент Назаревич В.В.

Постановка проблеми. Виникнення несприятливих факторів на шляху до досягнення мети та незадоволення потреби накопичується й може призвести до фрустрації, конфліктів, стресів й неефективної поведінки людини. Таким чином, здатність особистості долати дію несприятливих факторів є однією з найважливіших умов актуалізації й реалізації особистісного потенціалу людини. З цього випливає особлива актуальність проблеми фрустрації та її особливостей, що визначають шляхи її подолання.

Мета статті. Проаналізувати феномен «фрустрації» та здійснити теоретичний аналіз зазначеного феномену і його особливостей з точки зору рівня їх розробки у психологічній літературі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фрустрація (від лат. frustratio- омана, марне очікування) – психічний стан людини, що виражається в характерних переживаннях і поведінці і те, що викликається об'єктивно непереборними (або суб'єктивно сприйнятими як непереборні) труднощами до досягнення мети і розбіжності реальності з очікуваннями суб'єкта.

Термін «фрустрація» використовується в різних теоріях, концепціях, гіпотезах та стосується проблем емоційно-вольової, мотиваційної, діяльнісної та поведінкової сфери суб'єкта. В контексті психологічного дослідження фрустрація розуміється : як блокування поведінки, спрямованої на досягнення значущої ситуації (фрустраційна ситуація); емоційний стан, що виникає у зв'язку з незадоволенням значущої потреби [4; 5; 6;].

Найпомітнішими проявами поведінки людини в стані фрустрації також є апатія, агресія, регресія (поведінка, яка наближена до заохочення мінімальних людських потреб) та стереотипів (порушення власної працездатності і наслідування чийось дій). Як відмічає Н.Д.Левітов, фрустрація представляє собою складний емоційно-мотиваційний стан, що виражається у дезорганізації свідомості, діяльності та спілкування, що виникає у результаті тривалого блокування цілеспрямованої поведінки об'єктивно нездоланими чи суб'єктивними

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135